

1118

Rodó

(ALDC, VIII, 1795. Rodó)

El concepte “de figura circular” (*DIEC*) s’expressava en llat. amb l’adj. *ROTUNDUS*, origen de *rodon*, per reducció del grup -ND- > -n-, com *MUNDU* > *món*, *SECUNDU* > *segon*, forma arcaica mantinguda en ross. (*rudun*) i en alguns topònims (*Camprodon*, *Purrodon*), però que aviat va passar a *rodó* (alg. *rujó* 85) per analogia amb parelles terminades en -ó, -ona, com *bufó/bufona*, *beneitó/beneitona*, etc. (a notar també *segó* ‘pellofa de cereals mólta, que se separa de la farina’ [< *SECUNDUS*], és a dir, resultat d’una segona mólta; veg. *PALDC*, V, mapa 694); el doble resultat és paral·lel al de *blan/bla* (< *BLANDUS*; veg. mapa 1277). Tanmateix, el llat. vg. va desenvolupar una variant, **RETUNDU*, per dissimilació de vocals velars i potser afavorida per la freqüència del prefix *RE-*; la variant es pot reconstruir a partir de resultats romànics com el cast., port. i gall. *redondo*, l’oc. *redond* i el fr. *rond* (< ant. *reond*). El descendent cat. és *r[e]dó* en cat. occ., *r[ə]dó* en bal., algunes localitats del cat. or. i loc. 96, 127 del cat. occ., evolució d’un anterior *redon* (s. XIII) (rib. *redono* 87, 94); var. *reó* 183, 186-190, del val. mer., per pèrdua de la -d- intervocàlica;

r[a]dó 88, 92, 182, per obertura de la vocal inicial, i *r[a]ó* 182, pel grau zero de la -d-. *R[ə]dó* és la pronúncia habitual en bal., amb absència de *rodó* que, segons el *DECat*, “és mirada com a normal per certs mallorquins”, afirmació que no s’ajusta a la realitat.

La distribució areal mostra una isoglossa amb [u] inicial (*rodó*, *rodon*), pròpia del cat. or. peninsular i l’alg., enfront d’una altra amb [e] o [ə], usual en cat. occ. i bal., que una vegada més manifesten coincidències explicables sovint per arcaisme; en aquest cas es podria pensar en una var. general, *redó*, que, per assimilació, hauria passat a *rodó*; el ross. *rodon* uniria el seu arcaisme per la -n la possible influència de l’oc.

Entre els mots en relació cal citar *carrat* ‘quadrat’ 1 (← oc.); *andulat* ‘ondulat’ 111, per centralització de [o]; *anell rodona* 12, amb el nucli femení; *estar redona* ‘estar tipa’ 70; *bollo* ‘pa redó’ 163.

Són mots normatius *rodó*, des del *DOrt*, 1917; *redó*, des del *DIEC*_I, 1995.

